

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ДО ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ КОМПОНЕНТІВ КОНФЛІКТІВ

Садченко Олена Василівна,

д.е.н., професор

Одеський Національний Університет імені І. І. Мечникова,

Воротнюк Юлія Сергіївна,

аспірант

Одеський Національний Університет імені І. І. Мечникова,

Слово «конфлікт» походить від латинського *conflictus* - зіткнення і практично в незмінному вигляді входить в інші мови (*conflict* - англійська, *konflikt* - німецька, *conflit* - французька). Однак існують певні суперечки та розбіжності з приводу визначення терміну «конфлікт».

Було зроблено безліч спроб дати визначення конфлікту таким чином, щоб найкраще резюмувати його основні аспекти. До особливості визначення терміна «конфлікт» в першу чергу необхідно віднести його міждисциплінарність – належність до наступних галузей наукових знань, а саме психологія, соціологія, політологія, історія, філософія, мистецтвознавство, педагогіка, правознавство, економіка, екологія, соціобіологія, математика і військові науки. Це одна з вагомих причин наявності різноманіття поняття «конфлікту».

Відповідно до базису, підґрунтя конфлікту визначення «конфлікту» можна класифікувати за наступними параметрами:

- визначення, основні на загальних причинах конфлікту, такі як матеріальні ресурси, влада, цінності чи почуття;
- визначення, які базуються на характеристиці сторін конфлікту, такі як окремі особи, організації або держава;
- визначення конфлікту засноване на розумінні природи конфлікту як процесу, що відбувається в суспільстві та між людьми.

Проте в останній час зародилася загальна тенденція розгляду конфлікту як якоесь звичне, буденне соціальне явище та просту та природню характеристику людської соціальної системи. Суспільство за своєю природою, як і окремі люди, недосконале, тому дисгармонія та протидія є невід'ємними складовими соціального розвитку.

У таблиці 1 представлені найбільш відомі визначення конфлікту. Виходячи із зібраних визначень конфлікту, ми виділили ключові складники, компоненти конфлікту, а саме боротьба, опозиція, протиборство, дефіцит, стратегія, торг, залежність, сторони, учасники, суб'єкт, цілі, взаємозалежність, сприйняття, взаємодія, взаємозалежність, несумісність, протидія.

Таблиця 1.
Визначення терміну «конфлікт»

Визначення	Автор
Конфлікт - це боротьба за цінності й претензії на статус, владу і ресурси, в ході якої опоненти нейтралізують, завдають шкоди або усувають своїх суперників.	Козер Л. [1, с. 32]
Конфлікт - це ситуація торгу, в якій здатність одного учасника досягти своїх цілей залежить від вибору або рішень, які робить інший учасник.	Шеллінг Т. [2, с. 17-18]
Конфлікт - це процес, в якому дві або більше сторони намагаються перешкодити досягненню цілей інших сторін.	Уолл Дж. [3]
Конфлікт - це взаємодія взаємозалежних людей, які мають несумісні цілі і втручаються в досягненні цілей один в одного.	Фолгер Дж., Пул М., Статман Р. [4]
Конфлікт - протиборство сторін взаємодії, що мають протилежно спрямовані мотиви, цілі та інтереси.	Геранюшкіна Г. П. [5, с. 168]
Конфлікт - це явне або приховане стан протиборства об'єктивно розбіжних інтересів, цілей і тенденцій розвитку соціальних об'єктів, пряме і непряме зіткнення соціальних сил на ґрунті протидії існуючому громадському порядку, особлива форма історичного руху до нового соціального єдності.	Запрудский Ю. Г. [5, с. 7]
Конфлікт - взаємодія двох об'єктів, що володіють несумісними цілями і способами досягнення цих цілей.	Нейман Дж. фон, Моргенштерн О. [6]
Конфлікт - процес розвитку взаємодії суб'єктів з приводу відмінності їх інтересів і ціннісних орієнтацій.	Базарова Т.Ю., Еремина Б.Л. [7, с. 355]
Конфлікт - незгоду між двома або більше сторонами (особами або групами), коли кожна сторона намагається зробити так, щоб були прийняті саме її погляди або цілі і перешкодити іншій стороні зробити теж саме.	Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. [8, с. 367]
Конфлікт - це така взаємодія суб'єктів спілкування, для якого характерна наявність протиріччя, протидій (протиборства / протистояння) і негативних емоцій у конфліктуючих, що виникають у зв'язку з проблемами задоволення значущих для них потреб і досягнення поставлених цілей.	Ступницький В. П., Щербакова О. І., Степанов В. Е. [9, с. 473]

Отже, конфлікт це – розбіжність між суб'єктами взаємодії, які сприймають загрозу їхнім потребам, інтересам, проблемам чи цілям.

Розбіжності, залучені сторони, сприйняття загрози, потреби, інтереси проблеми та цілі - ці елементи різняться за своїм впливом на конфлікт залежно від інтенсивності конфлікту та багатьох інших факторів.

Оскільки, конфлікти є універсальним явищем, властивим всім сферам суспільного життя, а його елементи – є базовими, ми можемо на їх основі проаналізувати економічні конфлікти.

Економічні конфлікти - це протистояння, розбіжності між залученими сторонами взаємодії (нації, держави, організації, працівники і т. д.) через наявність чи можливість наявності протилежних економічних потреб, інтересів, проблем чи цілей (розподіл ресурсів, право власності, владу і т. д.).

Насамперед, економічний конфлікт відображає боротьбу різних суспільних сил за вплив в сфері економіки: боротьбу за ресурси, ринки збуту, пріоритет у виробництві товарів, фінанси і т. д.

Предметом економічного конфлікту є проблема володіння ресурсами (в тому числі і природним) або контролю над ними. Це є відображенням системи відносин «суспільство - навколишнє середовище - економіка» та взаємопов'язує економічний та екологічний конфлікт.

На думку Сабадаш В. В., екологічний конфлікт - протистояння на внутрішньо-і / або міждержавному рівнях, викликане несумісними або ворожими інтересами однієї або більше сторін і їх боротьбою за право власності, використання (розподілу) природних ресурсів або їх контролю, що супроводжується можливим застосуванням насильницьких методів для досягнення мети [10, с. 65].

Розбіжність понять економічного та екологічного конфлікту у певні вигоди, як результати, для економічного конфлікту результатом є зміна фінансового статку, для екологічного – зміна екологічної цінністю в позитивну чи негативну сторону.

На нашу думку, еколого-економічний конфлікт, а саме таке поєднання базується на турботі про навколишнє середовище з стимулюванням виробництва та споживання.

Список літератури:

18. Козер Л. Функции социального конфликта. М.: Идея-Пресс, Дом интеллектуальной книги, 2000. 208 с.
19. Шеллинг Т. Стратегия конфликта. М.: ИРИСЭН, 2007. 366 с.
20. Wall A. J., Negotiation: Theory and Practice. Glenview, Ill. : Scott, Foresman, 1985. 182 p.
21. Folger J. P., Poole M. S. and Stutman R. K., Working Through Conflict: Strategies for Relationships, Groups and Organizations. New York : Harper Collins College, 1993
22. Геранюшкина Г. П. Управление конфликтами и организация переговорного процесса. Иркутск : Изд-во БГУЭП, 2015. 174 с.
23. Нейман Дж. фон, Моргенштерн О. Теория игр и экономическое поведение. М.: Наука, 1970. 708 с.
24. Базарова Т.Ю., Еремина Б.Л. Управление персоналом. М: ЮНИТИ, 2002. 560 с.

25. Мескон М., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента. М.: Вильямс, 2006. 672 с.
26. Ступницкий В. П., Щербакова О. И., Степанов В. Е. Психология. М.: Дашков и К, 2013. 520 с.
27. Сабадаш В. В., Бобылёв С. Н., Мельник Л. Г. Урегулирование экологических конфликтов: экономико-организационные предпосылки «зеленой» экономики. Механізм регулювання економіки. 2012. № 1. С. 64-80.